

НАГРАДА „РИБЕРА ДЕЛ ДУЕРО”

Престижна награда за кратку прозу „Рибера дел Дуеро”, која се додељује писцима са шпанског говорног подручја, ове године је уручена аргентинској књижевници Магали Етхебарне (*Magali Etchebarne*) за књигу *Живојћ њед нама* (*Una vida por delante*). Председница жирија Маријана Енрикес у изјави за новине истиче да је „Магали Етхебарне један од најаутентичнијих аутора које је читала, те да је тешко наћи млађи приповедачки глас попут њеног, тако свеж и различит, али књижевно изграђен. У њеном тексту нема ни позерства, ни високопарности. Хумор се открива у трагедији, а туга се спознаје са бесом и нежношћу. Њен стил је чиста свежина и интелигенција.”

Награђена збирка састављена је од четири подуже приповетке чије су главне јунакиње жене које пружају отпор пред болестима и распадом породице, две уметнице које одлазе на путовање са групом жена да открију како их све повезује самоубиство, две сестре које одлазе да баце мајчин пепео у море и брачни пар у вечитом конфликту. Ове четири приповетке референтне су тачке на мапи путовања по планети коју познајемо, али је никада нисмо видели с таквом осетљивошћу и прецизношћу, истичу у жирију. Једном прочитане, памте се као незаборавни део властитог живота.

Магали Етхебарне (Буенос Ајрес, 1983) студирала је књижевност и ради као уредница у издавачкој кући. До сада је објавила збирку приповедака *Најбољи дани* (*Los mejores días*, 2017) и песничку збирку *Како скувајши вука* (*Cómo cocinar un lobo*, 2023).

IN MEMORIAM: ЦОН БАРТ (1930–2024)

Цона Барта, професора књижевности на Универзитету Цонс Хопкинс у Мериленду, сматрали су једним од предводника књижевне генерације (заједно са Стенлијем Елкинсом, Робертом Кувером и Доналдом Бартелмијем, поред осталих) која је радикално раскинула са традиционалним формама приповедања, које су сматрали „исцрпљеним”. Своје теоријске поставке Барт је изложио у чувеном есеју „Књижевност исцрпљености” (1967), у којем тврди да је књижевно стваралаштво искористило све могућности, те да је излаз у преобликовању исцрпљених потенцијала, а не у робовању услуженим традицијама. Свој став је појаснио петнаестак година касније у есеју „Књижевност обнављања” (1983), истичући да се „исцрпљеност” односи на естетику високог модернизма, не на литерарни текст који је „неисцрпљив, пошто је његов значај у размени мишљења са читаоцем кроз време, простор и језик”.

Рођен и одрастао у Мериленду, у младости је, пре него што се посветио студијама књижевности, био фасциниран светом цеза и наступао као бубњар. Аутор је десетак романа, „антиромана” и збирки приповедака и зачетник постмодернизма у књижевности, са применом метафикционалних средстава, као што су „скокови” у нивоима приповедања, дијалози аутора са својим ликовима и читаоцима, приповедање о процесу стварања наратива, комбиновање слика и сцена и дигресије којима се постепено напредује ка средишту заплета.

Ипак, његова прва два романа, *Ојера на води* (1957) и *Крај љуџа* (*The End of the Road*, 1958), које је сâм аутор сматрао дугим причама, писана су у реалистичном, егзистенцијалистичком кључу. Но, писац их је оба прерадио и поново објавио 1967. „Тада сам имао веома мрачну визију живота”, изјавио је у једном интервјуу тим поводом. Првим правим постмодернистичким делом може се сматрати роман *The Sot-Weed Factor* (1960), који прати веселу одисеју Ебenezера Кука с краја XVII века док путује из Лондона у колонизовани Мериленд како би преузео плантажу дувана свога оца и пише епску песму у маниру класика. Потом је објавио књиге *Џил, гечак-јарац* (*Giles Goat-Boy*, 1966), *Химера* (1972) и још неколико романа, све до последњег, *Свака њрећа мисао* (2011).

Прва збирка приповедака, *Изјубљен у кући смеха* (1968), црпела је надахнуће из Борхесовог стваралаштва. „Отприлике у то време наишао сам на дела великог Аргентинца чији је темперамент био толико везан за облик приче да, попут Чехова, никада није написао роман и чији је неортодоксни сјај преобразио форму приповетке,”

тврдио је Барт. „Писци уче из међусобних искустава, као и из својих животних искустава у свету; срећна унија форме и садржаја у Борхесовим причама сугерисала ми је да и ја покушам да учиним нешто слично, на свој начин и са својим темама.”

За изузетна постигнућа у књижевности награђен је Националном књижевном наградом за *Химеру* и признањима „Ф. Скот Фицџералд” 1997. и ПЕН центра 1998. Преминуо је 2. априла у једној клиници за палијативну негу на Флориди. У нашој периодици су углавном били превођени теоријски и есејистички текстови Џона Барта, који су извршили велики утицај на српски постмодернизам, док се романи објављују тек у овом веку у преводу Игора Цвијановића.

IN MEMORIAM: МАРИЗ КОНДЕ (1934–2024)

Франкофона књижевница Мариз Конде, рођена на карипском острву Гвадалупе, писала је историјске романе у којима је, кроз расна, родна и културолошка питања, истраживала однос између афричких народа и њихове дијаспоре, насељене на карипским острвима. Космополитског опредељења, иако с радикалним феминистичким и политичким ставовима, одбијала је да се сврста у било који књижевни покрет, као што су били *négritude* или *creolité*.

Мариз Конде је студирала књижевност на Сорбони, после чега је десетак година предавала по школама у неколико афричких земаља. У Европу се враћа 1972. и најпре ради за Би-би-си, а потом одлази на Сорбону као предавач и да заврши докторске студије. Прва књига, роман *Héremakhonon*, („чекање на срећу”, на језику народа Малинке из Гвинеје) излази јој 1976. Иако има аутобиографских елемената, главна јунакиња је, по опису ауторке, „анти-ја”, особа која трага за својим идентитетом и пореклом кроз сексуално ослобођење, што је, уз критику афричког социјализма, изазвало приличне контроверзе, тако да је књига после неколико месеци повучена из књижара. У центар књижевне пажње доспева после трећег романа, *Сеју* (1984), који је по критичару *Њујорк ѿајмса* „најзначајнији роман о црној Африци објављен до сада”, после тога њена књижевна каријера добија на замаху – објављујући бројне романе, књиге за децу, позоришне комаде и есеје. Последњи роман, *Јеванђеље ѿ Новом свеју* (*L'Évangile du nouveau monde*, 2021), био је у ужем избору за Међународни Букер.

Поред књижевног рада, предавала је на универзитетима у Њујорку, Лос Анђелесу и Берклију. Годинама се спомињала као кандидат за Нобелову награду за књижевност. Пошто ово признање није додељено 2018. због сексуалног скандала око Шведске академије за књижевност, група шведских интелектуалаца је одлучила да се окупи и оснује једнократну награду Нове академије – такозвани алтернативни Нобел – који је додељен Мариз Конде. Преминула је 2. априла на југу Француске.

Приредио
Предраг ШАПОЊА